

Εκστρατεία της Διεθνούς Αμνηστίας κατά των βασανιστηρίων

Η Διεθνής Αμνηστία (Δ.Α.) ξεκίνησε από τον Οκτώβριο του 2000 μία εκστρατεία κατά των βασανιστηρίων με σύνθημα: «Κάνε ένα βήμα: πες όχι στα βασανιστήρια».

Η Δ.Α. και άλλες οργανώσεις δουλεύουν εναντίον των βασανιστηρίων εδώ και 40 περίπου χρόνια. Αυτή η εκστρατεία σκοπεύει να προωθήσει το συνεχιζόμενο έργο κατά των βασανιστηρίων.

Στα πλαίσια της εκστρατείας αυτής η Δ.Α. θα ασχοληθεί με το βασανισμό και την κακομεταχείριση των γυναικών κατά τη διάρκεια της κράτησής τους (φυλακές, αστυνομικά τμήματα, κέντρα κράτησης), κατά τη διάρκεια ενόπλων συγκρούσεων (από κρατικούς και μη κρατικούς φορείς), αλλά και μέσα στην κοινωνία, στην κοινότητά τους και στο οικογενειακό τους περιβάλλον.

Δημοσιεύουμε παρακάτω, προς ενημέρωσή σας, αποσπάσματα από την έκθεση της Δ.Α. με τίτλο: *Take a step to stamp out torture. Index: ACT 40/13/00*), που μας απέστειλε η Ελληνική Επιτροπή της Διεθνούς Αμνηστίας – Τομέας Γυναικών.

1. Γυναίκες θύματα βασανιστηρίων

Τον αιώνα που πέρασε ο αγώνας για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των γυναικών δυνάμωσε. Αλλά οι διακρίσεις κατά των γυναικών εξακολουθούν να είναι αρκετά διαδεδομένες, πράγμα που σημαίνει ότι οι γυναίκες αντιμετωπίζονται ακόμα ως πολίτες δεύτερης κατηγορίας. Παρά τις κάποιες βελτιώσεις που σημειώθηκαν τις τελευταίες δεκαετίες, οι γυναίκες δεν εκπροσωπούνται ακόμα επαρκώς στην πολιτική ζωή, συνεχίζουν να παίζουν διπλό ρόλο στην καθημερινή τους ζωή (εργασία - φροντίδα παιδιών), εξακολουθούν να τους ανήκουν τα λιγότερα και να κερδίζουν λιγότερα από τους άνδρες, και να στερούνται την ισότιμη πρόσβαση στη μόρφωση, στην απασχόληση και στην ιατρική περίθαλψη.

Οι διακρίσεις κατά των γυναικών έχουν συχνά τη μορφή βίας. Οι γυναίκες πέφτουν θύματα βιασμού από ένοπλες δυνάμεις και αντιμετωπίζονται ως «λάφυρα πολέμου». Υποβάλλονται σε ακρωτηριασμό των γεννητικών τους οργάνων στο όνομα της παράδοσης, μαστιγώνονται ή θανατώνονται στο όνομα της τιμής και τρομοκρατούνται από διάφορες μορφές βίας μέσα στην ίδια

τους την οικογένεια.

Η βία αυτή, όπου και αν διαπράττεται (στη φυλακή, στην κοινότητα ή στο σπίτι), είναι στενά συνδεδεμένη με το γεγονός ότι οι γυναίκες αντιμετωπίζονται ως πολίτες δεύτερης κατηγορίας. Όπως έχει αναγνωριστεί από τα διεθνή πρότυπα, η βία κατά των γυναικών είναι ταυτόχρονα εκδήλωση των άνισων σχέσεων ισχύος μεταξύ γυναικών και αντρών και εργαλείο συνεχιζόμενης υποδούλωσης.

Κάποιες φορές η βία ασκείται από κρατικούς φορείς. Ο βιασμός, για παράδειγμα, είναι μια συχνή μέθοδος βασανισμού κατά την κράτηση από την αστυνομία ή το στρατό. Όμως οι γυναίκες, σε καθημερινή βάση, πέφτουν θύματα βίας από άνδρες που είναι είτε εργοδότες τους, είτε συγγενείς τους, είτε γείτονες. Πολλές μορφές βίας που διαπράττονται μέσα στο σπίτι ή μέσα στην κοινότητα θεωρούνται βασανιστήρια ή κακομεταχείριση. Οι βλάβες που προκαλούνται είναι συχνά ίδιες ή ανάλογες με αυτές που προκαλούνται στις γυναίκες που βασανίζονται κατά την κράτηση. Ο σκοπός είναι παρόμοιος. Ο δράστης μπορεί να μην είναι κρατικό όργανο. Η απραξία όμως του κράτους είναι ένας από τους κυριότερους παράγοντες που επιτρέπουν την άσκηση βίας κατά των γυναικών. Οι

ΣΗΜ.: Η Διεθνής Αμνηστία είναι μια παγκόσμια ανεξάρτητη οργάνωση που εργάζεται για την απελευθέρωση των κρατουμένων συνείδησης, τη δίκαιη και έγκαιρη παραπομπή σε δίκη όλων των πολιτικών κρατουμένων και την κατάργηση των βασανιστηρίων και της ποινής του θανάτου. Χρηματοδοτείται αποκλειστικά από τις συνδρομές και τις δωρεές των μελών και υποστηρικτών της. Έχει συμβουλευτική σχέση με τα Ηνωμένα Έθνη, την Unesco, το Συμβούλιο 3ης Ευρώπης, τον Οργανισμό των Αμερικανικών Κρατών και τον Οργανισμό Αφρικανικής Ενότητας. Έχει τιμηθεί με τα βραβεία Νόμπελ και Ονάση.

κυβερνήσεις έχουν την ευθύνη να προστατεύουν και να διαφυλάττουν το δικαίωμα των γυναικών να ζουν χωρίς τον φόβο του βασανισμού, της σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης.

2. Σε πολλά κράτη η βία κατά των γυναικών προβλέπεται από το νόμο

Η νομοθεσία πολλών κρατών έχει ενσωματώσει τις διακρίσεις κατά των γυναικών. Σε ορισμένες περιπτώσεις οι γυναίκες που παραβιάζουν τους νόμους οι οποίες δεν τους αναγνωρίζουν το δικαίωμα της μετακίνησης, της έκφρασης και του συνεταιρίζεσθαι τιμωρούνται με βασανιστήρια ή σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση.

Στα μέσα Ιουνίου του 1999, ενώ μια ομάδα 24 φοιτητών του Πανεπιστημίου του Σουδάν έκανε πικ νικ, συνελήφθησαν. Καταδικάστηκαν από το Δικαστήριο Δημόσιας Τάξης για «διάπραξη απρεπών ή ανηθικών πράξεων» και για παραβίαση του αυστηρού κώδικα ένδυσης, επειδή οι φοιτήτριες φορούσαν πουκάμισα, παντελόνια και T-shirts, και επειδή άνδρες και γυναίκες κρατιόνταν από τα χέρια κατά τη διάρκεια ενός παραδοσιακού χορού. Καταδικάστηκαν σε 40 χτυπήματα με μαστίγιο, και πρόστιμο.

Στο Αφγανιστάν οι γυναίκες παραμένουν κλεισμένες στο σπίτι, όπως επιβάλλει ο νόμος των Ταλιμπάν. Δεν τους επιτρέπεται να εργασθούν, να μορφωθούν ή να βγουν από το σπίτι χωρίς να συνοδεύονται από άνδρα συγγενή τους. Οι γυναίκες που παραβιάζουν αυτές τις διαταγές υποβάλλονται σε συστηματική κακομεταχείριση. Μέλη του Υπουργείου για τη Διάδοση της Αρετής και την Καταστολή της Ακολασίας των Ταλιμπάν χτυπούν με δερμάτινα γκλομπ, στο δρόμο, τις γυναίκες, που φαίνεται ο αστράγαλος τους ή που κυκλοφορούν χωρίς τη συνοδεία άνδρα συγγενή τους ή που γελούν δυνατά. Επίσης, πολλές γυναίκες έχουν υποστεί κακομεταχείριση επειδή παραβίασαν κοινωνικούς κανόνες που αφορούν τη συμπεριφορά, παρόλο που κάτι τέτοιο δεν προβλέπεται από κανένα νόμο.

Σε διάφορες χώρες επιβάλλονται σωματικές ποινές στις γυναίκες που κατηγορούνται για μοιχεία.

3. Βία κατά των γυναικών σε περίοδο ενόπλων συγκρούσεων

Ο βιασμός των γυναικών από τους μαχόμενους, αποτελεί πρακτική κατά τη διάρκεια ενόπλων συγκρούσεων. Οι μαζικοί βιασμοί γυναικών του «εχθρού» εξακολουθούν να αποτελούν ένα όπλο. Στις συγκρούσεις που σημειώθηκαν πρόσφατα στην πρώην Γιουγκοσλαβία, στην Κεντρική Αφρική, στη Σιέρα Λεόνε κ.α. ο βιασμός ήταν μέρος της σκληρής και προγραμματισμένης στρατηγικής, που είχε σκοπό να τρομοκρατήσει ολόκληρες κοινότητες και να εξαναγκάσει τους πολίτες να φύγουν από τον τόπο τους. Στη Σιέρα Λεόνε οι βιασμοί εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται εναντίον των ατόπων

ως τακτική κατά την ένοπλη σύγκρουση. Σύμφωνα με τον Επίσημο Εισηγητή των Η.Ε. σχετικά με τη βία κατά των γυναικών, «η σεξουαλική βία κατά των γυναικών είναι ένας τρόπος να αποδειχθεί η νίκη υπέρ των ανδρών του αντιπάλου στρατοπέδου που απέτυχαν να τις προστατεύσουν. Είναι ένα μήνυμα ευνουχισμού του εχθρού. Είναι μια μάχη μεταξύ ανδρών που γίνεται πάνω σε γυναίκες σώματα.»

Η πλειοψηφία των προσφύγων και των εσωτερικά εκτοπισμένων ατόμων εξ αιτίας των συγκρούσεων είναι γυναίκες. Διατρέχουν πολύ μεγάλο κίνδυνο να πέσουν θύματα βιασμού ή σεξουαλικής κακοποίησης στα σύνορα (για παράδειγμα, από συνοριακούς φύλακες που ζητούν σεξ ως αντάλλαγμα ασφαλούς διαφυγής) καθώς και στα στρατόπεδα προσφύγων. Έγιναν καταγγελίες ότι γυναίκες πρόσφυγες, που έφυγαν για να γλιτώσουν από τη βία στο Ανατολικό Τιμόρ, το Σεπτέμβριο του 1999, κακοποιήθηκαν σεξουαλικά στο Δυτικό Τιμόρ. Οι γυναίκες από το Ανατολικό Τιμόρ κατάγγειλαν ότι απομακρύνθηκαν νύχτα από στρατόπεδο προσφύγων στο Δυτικό Τιμόρ και βιάστηκαν από μέλη της φιλοϊνδονησιακής πολιτοφυλακής. Πρόσφυγες στο Δυτικό Τιμόρ είπαν ότι κάποιες γυναίκες αναγκάστηκαν να εργάζονται ως πόρνες, ενώ άλλες κρατήθηκαν ως σκλάβες από διοικητές της πολιτοφυλακής ή αξιωματικούς του Ινδονησιακού στρατού.

Στη Γουατεμάλα οι μαζικοί βιασμοί γυναικών ήταν μέρος της στρατηγικής της κυβέρνησης κατά τη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου. Η επίσημη Επιτροπή για τη Διαλεύκανση της Ιστορίας, που συγκροτήθηκε μετά το τέλος του πολέμου του 1996, για να εξετάσει τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά τη διάρκεια της σύγκρουσης, ζήτησε την ψυχοκοινωνική αποκατάσταση των θυμάτων, συμπεριλαμβανομένης της ιατρικής περίθαλψης σε επίπεδο κοινότητας, προκειμένου να ξεπεραστούν τα τραύματα αυτών των κακοποιημένων γυναικών και των κοινοτήτων τους. Μερικά χρόνια αργότερα κανένα τέτοιο πρόγραμμα δεν έχει αρχίσει να υλοποιείται.

Πρόσφατες εξελίξεις στο διεθνές δίκαιο έχουν ενισχύσει τα νομικά εργαλεία για την καταπολέμηση των βασανιστηρίων εξαιτίας του φύλου, κατά τη διάρκεια ενόπλων συγκρούσεων, είτε διαπράττονται από κυβερνήσεις είτε από ένοπλες ομάδες. Αρκετές αποφάσεις του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου για την πρώην Γιουγκοσλαβία και τη Ρουάντα συνέβαλαν στο να τεθεί τέλος στην ατιμωρησία της βίας κατά των γυναικών κατά τη διάρκεια ενόπλων συγκρούσεων. Το ίδιο συνέβη με το Καταστατικό της Ρώμης του Δ.Π.Δ., στο οποίο προβλέπεται ότι είναι αρμόδιο για εγκλήματα πολέμου, όπως ο βιασμός, η σεξουαλική σκλαβιά, η καταναγκαστική πορνεία, ο εξαναγκασμός σε εγκυμοσύνη, η αναγκαστική στέρωση και άλλες μορφές σεξουαλικής κακοποίησης, που διαπράττονται κατά τη διάρκεια ενόπλων συγκρούσεων. Επίσης, προβλέπεται ότι αυτά, κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες, συνιστούν εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας τόσο σε περίοδο ειρήνης όσο και σε περίοδο πολέμου.